

Yenilikçilik Konusunda Yapılan Doktora Tezlerinin İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi

Nermin ÇELİK¹

ÖZ: Bu araştırma 2000-2015 yılları arasında Türkiye’de yenilikçilik konusunda yapılan doktora tezlerinin genel profilini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde erişime açık olan yenilikçilik konusunda yapılan 100 doktora tezini kapsamaktadır. Tezler özgün dil, yıl, üniversite, enstitü, anabilim dalı, konu, uygulama alanı ve yöntem açısından incelenmiştir. Tarama modeline dayalı olan araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda yenilikçilik konusunda yapılan tezlerin çoğunlukla Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde, İşletme Anabilim Dalı’nda ve İstanbul Üniversitesi’nde çalışıldığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca tezlerde en çok araştırılan konunun yenilikçilik performansı, en yaygın kullanılan yöntemin anket yöntemi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yenilikçilik, doktora tezleri, içerik analizi

JEL Kodları: I21, O30

Evaluation of PhD Dissertations Regarding to Innovation by Content Analysis Method

ABSTRACT: This study aims to determine the general profile of Phd dissertations written about the innovation in Turkey between the years 2000-2015. The study includes 100 PhD dissertation written about innovation and accessible in Council of Higher Education National Thesis Center. The dissertations have been examined in terms of the original language, year, university, institute, department, issue, application and method. The data acquired in this screening model based study, is analyzed by the content analysis method. As a result of analyses, it was understood that the dissertations on innovation were mostly studied in the Institute of Social Sciences, the Department of Business and Istanbul University. Also, it was determined that the most searched topic was innovation performance and the most commonly used method was survey method in dissertations.

Keywords: Innovation, PhD dissertation, content analysis

JEL Codes: I21, O30

¹ Yrd.Doç.Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma Meslek Yüksekokulu, ncelik@beun.edu.tr

1. Giriş

Ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik vb. alanlarda sürekli gelişmelerin yaşandığı günümüzde, yenilikçilik faaliyetleri işletmelerin stratejik önceliklerinden biri haline gelmiştir. İşletmelerin böylesine dinamik bir ortamda sürdürülebilir rekabet avantajı sağlaması için yenilikçi bir anlayışa sahip olması, çevresel değişimlere cevap verebilme hızını arttırarak müşteri ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre ürün, hizmet ve süreçlerini sürekli olarak yenilemesi gerekmektedir. Yenilikçiliğe dair farklı bakış açıları mevcuttur. Utterback (1971: 77) yenilikçiliği yeni bir ürünün piyasaya ulaştırılması veya üretim sürecinde yeni yöntemlerin ilk kez kullanılması olarak tanımlarken, Damanpour (1991: 556) içsel olarak üretilen veya satın alınan araç, sistem, politika, program, süreç, ürün ya da hizmetin örgüte adapte edilmesi, Pahnke vd. (2015: 597) birçok yeni teknoloji tabanlı işletmelerin performansının kalbi olarak tanımlamaktadır. Oslo Manuel (2005: 46)'e göre yenilikçilik ise işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonlarında veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün veya süreç, yeni bir pazarlama yöntemi, yeni bir organizasyonel yöntemin gerçekleştirilmesidir.

Yenilikçilik konusu şirketin rekabet gücünü arttırmanın yanı sıra bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesinde, ülkelerin ekonomik gelişiminin ve sürdürülebilir kalkınmasının sağlanmasında kritik bir öneme sahip olduğundan, farklı disiplinler tarafından hem birey, hem işletme, hem de ülke ölçeğinde ele alınması gereken güncel konular arasında yerini almaya başlamıştır. Yenilikçilik konusunda yapılan akademik araştırmaların özelliklerini ve eğilimlerini belirlemede, önemli bir veri kaynağı olan lisansüstü tezlerden yararlanılabilir.

Bu araştırmada 2000-2015 yılları arasında Türkiye'de yenilikçilik konusunda hazırlanan doktora tezlerinin genel eğilimlerini belirlemek amacıyla belirli kriterler çerçevesinde kategorik sınıflandırmalar yapılmıştır. Buna göre konuyla ilgili doktora tezlerinin hangi yıllarda, hangi üniversite, enstitü ve anabilim dallarında, ne tür konularda yoğunlaştığını belirlemenin yanı sıra, tezlerin uygulama alanları ve yöntemsel açıdan dağılımları da incelenmiştir. Konuyla ilgili doktora tezlerini toplu bir şekilde görmeye olanak sağlayan bu araştırmanın, gelecekte yenilikçilik konusunda araştırma yapacak kişilere yol gösterici olması beklenmektedir.

2. İlgili Literatür

Ulusal/uluslararası nitelikte bilimsel makaleler, kitaplar, bildiriler veya tezlerin taranması ile ilgili yapılmış birçok araştırma vardır. Bu araştırmada Türkiye'de yenilikçilik konusundaki doktora tezlerinin incelenmesi amaçlandığından, yüksek lisans ve/veya doktora tezlerini analiz eden geçmişte yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Buna göre Türkiye'de lisansüstü tezlerin incelendiği mevcut araştırmalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Sevinç vd. (2003) 1985-2001 yılları arasında işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerini içerik analizi yöntemiyle

incelemişlerdir. Tezler yıl, enstitü, konu, araştırma içerme durumu, inceledikleri sektör gibi çeşitli özelliklerine göre incelemiş ve sonuçları frekans dağılımları halinde sunmuştur. 1978-2001 yılları arasında yapılan yetişkin eğitimi araştırmalarının mevcut durumunu analiz etmeyi amaçladığı araştırmasında Yıldız (2004), konu ile ilgili lisansüstü tezleri nicelik, durum, süreklilik, araştırma konuları, yaklaşımları ve yöntemleri açısından analiz etmiştir. Okay ve Okay (2008) 1984-2007 yılları arasında halkla ilişkiler alanında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerini çalışılan konu, tezin yazıldığı üniversite, tez danışmanının halkla ilişkiler ile ilgili olup olmadığı vb. unsurlar açısından değerlendirmişlerdir. Şimşek vd. (2008) belge incelemesi yöntemiyle beş büyük üniversitede son on yıl içinde eğitim teknolojisi alanında tamamlanmış olan doktora tezlerinin genel bir değerlendirmesini yapmışlardır. Ulaşılan tezler biçim, içerik ve yöntem boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Benligiray (2009) tarama modeli kullanarak 1983-2008 yılları arasında insan kaynakları yönetimi alanında yapılan lisansüstü tezlerini yıllara, yapıldıkları üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, özgün dillerine, ilgili oldukları konulara ve uygulama alanlarına göre içerik analizi yardımıyla kategorize etmiştir. Erdoğan ve Çağiltay (2009) bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanında yüksek lisans ve doktora tezlerini kullandıkları metodoloji, örneklem oluşturma teknikleri, araştırma çevreleri, kullandıkları veri toplama envanterleri ve araştırma konuları açısından incelemişlerdir. Tezlerden elde edilen verileri istatistiksel olarak analiz etmiş ve bu alanlardaki eğilimleri belirtmişlerdir. Karadağ (2010) 2003-2007 yılları arasında eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinde kullanılan araştırma modellerinin nitelik düzeylerini ve yapılan analitik hata tiplerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada epistemolojik doküman analizi ile toplanan verileri frekans analizi, betimsel analiz ve tipolojik analiz kullanarak çözümlenmiştir.

Yalçın (2011) 1941-2010 yılları arasında İstanbul Üniversitesi'nde jeoloji konusunda tamamlanmış olan doktora tezlerini ilgili konu, danışman öğretim üyesi ve tamamlanma yılı vb. kriterler çerçevesinde incelemiştir. Benligiray (2012) üniversitelerde lisansüstü düzeyde bankacılık konusunda ne kadar tez yapıldığını, bu tezlerin yıllara, üniversitelere, alt konulara ve ilgi alanlarına göre dağılımının nasıl olduğunu ortaya koymuştur. Bakır (2013) pazarlama konusunda yapılmış doktora tezlerinin genel bir profilini ortaya çıkarmayı ve bu tezlerde kullanılan yöntemlerin yıllar içindeki dağılımını tespit etmeyi amaçlamıştır. Küçükkoğlu ve Ozan (2013) 2008-2012 yılları arasında sınıf öğretmenliği alanında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerini inceleyerek lisansüstündeki araştırma eğilimlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu temel amaç doğrultusunda doküman incelemesi yaparak tezleri yayınlandığı yıl, yöntem, veri toplama araçları, örneklem özellikleri, veri analiz teknikleri ve konu alanları açısından değerlendirmişlerdir. Alkan (2014) 1984-2012 yılları arasında muhasebe alanında yapılmış kayıtlı ve ulaşılabilecek bulunan yüksek lisans ve doktora tezlerinin profilini, alana katkılarını, içerik ve konu açısından zaman içindeki yönelimini belirlemeyi amaçlamıştır. Baş vd. (2014) tarama modeli kullanarak 2002-2012

yılları arasında entelektüel sermaye alanında yazılmış olan lisansüstü tez çalışmalarını içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. İnceoğlu (2014) 1985-2013 yılları arasında sinema konusundaki doktora ve sanatta yeterlik tezlerini sayısal değişimleri, anabilim ve anasanat dalları, temel araştırma konuları, eleştirel ve kuramsal arka plan, yapımlar türleri, yazıldıkları diller ve içerdikleri anahtar kelimeler açısından bibliyometrik çözümlenmeye tabi tutmuştur. Akyol ve Akçay (2015) tarama modeli kullanarak 2000-2010 yılları arasında örgütsel davranış alanında yapılmış lisansüstü tezlerini konusuna, türüne, yılına, özgün diline, yapıldığı üniversitenin ve enstitünün adına, anabilim dalına, izin durumuna, yöntemine, örnekleme, uygulama alanına göre kategorize etmişlerdir. Yarıkaş (2015) yönetim bilişim sistemleri bilim / anabilim dalında yürütülen tezlerin yıllara, konulara, araştırma yöntemlerine göre dağılımını belirleyerek, yönetim bilişim sistemleri alanının gelişimini incelemiştir.

Literatür incelendiğinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği, yetişkin eğitimi, halkla ilişkiler, eğitim teknolojisi, insan kaynakları yönetimi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri, eğitim bilimleri, jeoloji, pazarlama, sınıf öğretmenliği, muhasebe, entelektüel sermaye, örgütsel davranış ve yönetim bilişim sistemleri gibi farklı konularda araştırmalar yapıldığı görülmüştür. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde yapılan bu araştırmalarda genellikle verilerin toplanmasında doküman analizi, verilerin çözümlenmesinde içerik analizi, betimsel analiz, frekans analizi, tipolojik analiz vb. yöntemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Literatürde yenilikçilik konusunda yapılan lisansüstü tez çalışmalarının incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma ile yenilikçilik konusuyla ilgili yapılan doktora tezlerinin mevcut durumunu ortaya koymanın yanı sıra ileri çalışma önerileriyle alana farklı bakış açıları sunma açısından literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

3. Araştırmanın Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Türkiye'deki üniversitelerde yenilikçilik konusunda yapılan doktora tezlerinin mevcut durumlarını ve genel profillerini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için araştırmaya konu olan doktora tezleri belirli kategoriler çerçevesinde analiz edilmiş ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

- Yenilikçilik konusunda kaç adet doktora tezi yapılmıştır?
- Bu tezlerin izin durumlarına ve özgün dillerine göre dağılımları nasıldır?
- Bu tezlerin yıllara göre dağılımları nasıldır?
- Bu tezlerin üniversitelere, enstitülere ve anabilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
- Bu tezlerin konulara ve uygulama alanlarına göre dağılımları nasıldır?
- Bu tezlerde genellikle hangi yöntemler kullanılmıştır?

3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Kapsamı

Araştırma kapsamındaki tezlerin tespit edilmesi ve tezlerle ilgili bilgi edinilmesi amacıyla Yüksek Öğrenim Kurulu (YÖK)'nun Ulusal Tez Merkezi kullanılmıştır. Araştırmada YÖK'ün veri tabanındaki tez bilgilerinin hatasız ve güncel olduğu varsayılmıştır. Araştırmanın evreni, Türkiye'de yenilikçilik konusunda yapılan tüm doktora tezleridir. Araştırmanın örnekleme ise, Türkiye'de yenilikçilik konusunda 2016 Şubat ayı itibarıyla kullanıma açık olan (izinli) doktora tezleridir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır (Karasar, 2003: 77). Araştırmada doküman incelemesiyle toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi iken, içerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen veriyi belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187, 227).

YÖK Ulusal Tez Merkezi (2016) web sitesinden konu ile ilgili tezlerin seçilmesinde “yenilik”, “yenilikçi”, “yenilikçilik”, “inovasyon” ve “inovatif” anahtar kelimeleri kullanılmış, izin durumu “izinli”, tez türü “doktora” şeklinde seçimler yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yapılmak üzere yazar adı, tez adı, yıl, üniversite, enstitü, anabilim dalı, konu, uygulama alanı ve yöntem ana başlıklarıyla Excel (2013) paket programında düzenlenmiştir. Birbirine benzeyen veriler içerik analiziyle belirli kategoriler çerçevesinde bir araya getirildikten sonra, frekans dağılımları şeklinde özetlenerek yorumlanmıştır.

4. Bulgular

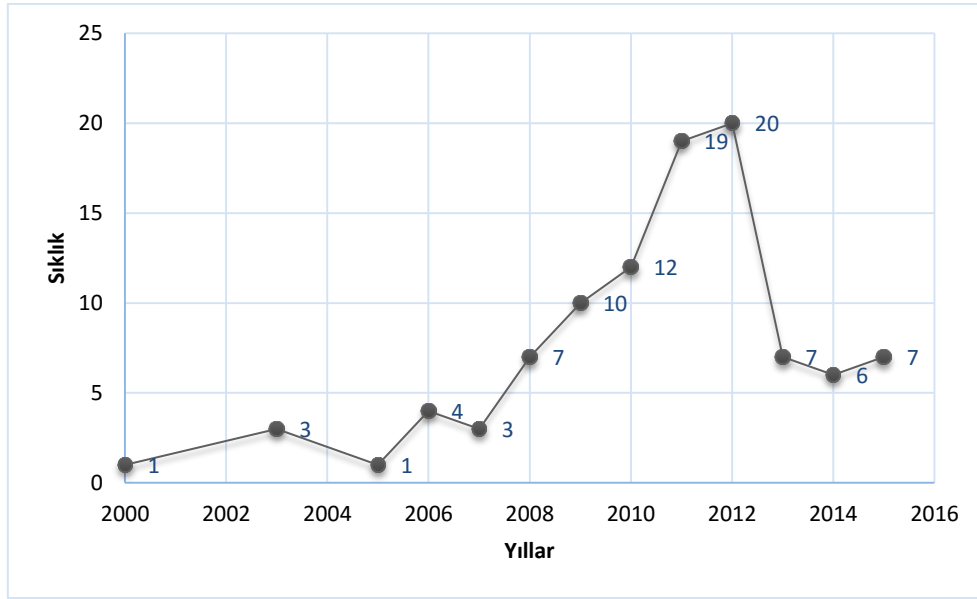
YÖK Ulusal Tez Merkezi (2016)'nden elde edilen verilere göre Türkiye'de yenilikçilik konusunda toplam 141 adet doktora tezi hazırlanmıştır. Bu tezlerden 41 adedi izinsiz olup, erişime açık değildir. Buna göre araştırma kapsamına giren tez sayısı, toplam 100 adet olarak belirlenmiştir.

İncelenen tezlerin özgün dillerine göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir. Özgün dilleri açısından incelendiğinde tezlerin %88'inin Türkçe (T.), %12'sinin İngilizce (İng.) hazırlandığı görülmüştür. Tezlerde kullanılan dillerin yıllar itibarıyla dağılımı incelendiğinde 2000 (1 T.), 2003 (3 T.), 2005 (1 T.), 2006 (4 T.), 2007 (3 T.), 2008 (6 T., 1 İng.), 2009 (9 T., 1 İng.), 2010 (11 T., 1 İng.), 2011 (17 T., 2 İng.), 2012 (20 T.), 2013 (6 T., 1 İng.), 2014 (4 T., 2 İng.), 2015 (3 T., 4 İng.) şeklinde sıklık değerlerine sahip olduğu tespit edilmiştir. İngilizce hazırlanan tezler ayrıntılı olarak incelendiğinde, bu tezlerin Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde; Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Enstitüleri'nde farklı anabilim dallarında çalışıldığı görülmüştür.

Tablo 1: Özgün Dillerine Göre Dağılım

Dil	f
Türkçe	88
İngilizce	12
Toplam	100

Tezlerin yayımlanma yıllarına göre durumu Tablo 2’de sunulmuştur. Tabloda 2007-2012 yılları arasında yapılan tez sayısında düzenli bir artış olduğu, 2013-2015 yılları arasında yapılan tez sayısında azalış olduğu dikkat çekmektedir. 2013-2015 yılları arasındaki tez sayısının azalış nedeni, bu yıllarda yapılan tezlerden erişime açık olmayan tez sayısının diğer yıllara göre fazla olması ve bu araştırma kapsamında sadece izinli tezlere yer verilmesidir. Konu ile ilgili en çok tez yazılmış yıllar 2012 yılı ile 19 tez ve 2011 yılı ile 19 tez yazılmıştır.

Tablo 2: Yıllara Göre Dağılım

Yenilikçilik konusunda yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 3’te sunulmuştur. Tezler çoğunlukla devlet üniversitelerinde yoğunlaşmış olup, en çok tez yapan kurumlar arasında birinci sırada yer alan İstanbul Üniversitesi’ni (8), aynı frekans dağılımlarına sahip Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü (7), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (7) ve Selçuk Üniversitesi (7) izlemektedir. Dönemler itibariyle incelendiğinde en çok tez yapılan dönemin 2011-2015 dönemi olduğunu, bu dönemde yapılan tezlerin toplam tezlerin %59’unu oluşturduğunu ve buradan hareketle yenilikçilik konusunun son zamanlarda çeşitli üniversitelerde çalışılmaya başlanan güncel tez konuları arasında yer aldığını ifade etmek mümkündür.

Tablo 3: Üniversitelere Göre Dağılım

Üniversiteler	Dönemler			Toplam
	2000-2005	2006-2010	2011-2015	
Adnan Menderes	-	-	2	2
Afyon Kocatepe	-	-	3	3
Akdeniz	-	-	2	2
Anadolu	-	2	2	4
Ankara	-	2	1	3
Atatürk	-	1	3	4
Başkent	-	2	-	2
Boğaziçi	-	1	1	2
Çanakkale Onsekiz Mart	-	-	1	1
Dokuz Eylül	-	2	1	3
Ege	-	2	1	3
Erciyes	-	1	2	3
Fırat	-	-	1	1
Gazi	-	1	3	4
Gebze Yüksek Teknoloji Ens.	1	2	4	7
Hacettepe	1	1	2	4
İstanbul	2	2	4	8
İstanbul Teknik	-	1	-	1
Kahramanmaraş Sütçü İmam	-	-	2	2
Kara Harp Okulu	-	1	3	4
Karadeniz Teknik	-	1	1	2
Kocaeli	-	1	-	1
Marmara	-	3	2	5
Mimar Sinan Güzel Sanatlar	-	-	1	1
Muğla	-	1	-	1
Ondokuz Mayıs	-	-	1	1
Orta Doğu Teknik	-	-	7	7
Sakarya	-	2	1	3
Selçuk	1	4	2	7
Süleyman Demirel	-	1	3	4
Uludağ	-	-	1	1
Yeditepe	-	1	-	1
Yıldız Teknik	-	1	1	2
Zonguldak Karaelmas	-	-	1	1
Toplam	5	36	59	100

Tablo 4'e göre yenilikçilik konusu çeşitli enstitülerde (Eğitim Bilimleri, Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Savunma Bilimleri, Sosyal Bilimler) ve farklı anabilim dallarında (işletme, iktisat, turizm işletmeciliği, teknoloji yönetimi, bilim ve teknoloji politikası çalışmaları vb.) çalışılan bir konudur. 2000-2005 döneminde sadece Sosyal Bilimler Enstitüsü altında İşletme ve İktisat Anabilim Dalları'nda çalışılan bir konu iken, ilerleyen dönemlerde diğer enstitü ve anabilim dallarında

da çalışılmaya başlanan bir konu haline gelmiştir. Toplam oranlara göre bu konu %83 oranla en çok Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde çalışılmıştır. Yine, Sosyal Bilimler Enstitüsü altında yer alan İşletme Anabilim Dalı'nda 59 sıklık değeriyle ve İktisat Anabilim Dalı'nda 9 sıklık değeriyle diğerlerine kıyasla daha çok çalışıldığı görülmektedir.

Tablo 4: Enstitü ve Anabilim Dallarına Göre Dağılım

Enstitüler	f	Anabilim Dalları	Dönemler			
			2000-2005	2006-2010	2011-2015	Toplam
Eğitim Bilimleri	1	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	-	-	1	1
Fen Bilimleri	9	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	-	-	1	1
		Endüstri Mühendisliği	-	-	1	1
		Endüstriyel Tasarım	-	-	1	1
		Güneş Enerjisi	-	-	1	1
		İstatistik	-	-	1	1
		Makine Eğitimi	-	-	1	1
		Mimarlık	-	1	1	2
		Şehir ve Bölge Planlaması	-	1	-	1
Sağlık Bilimleri	3	Beden Eğitimi ve Spor	-	-	1	1
		Farmasötik Teknoloji	-	1	-	1
		Hemşirelikte Yönetim	-	-	1	1
Savunma Bilimleri	4	Teknoloji Yönetimi	-	1	3	4
Sosyal Bilimler	83	Beden Eğitimi ve Spor	-	-	1	1
		Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları	-	-	4	4
		İktisat	1	4	4	9
		İngiliz Dili ve Edebiyatı	-	1	-	1
		İşletme	4	26	29	59
		Maliye	-	1	-	1
		Özel Hukuk	-	-	2	2
		Sanat ve Tasarım	-	-	1	1
		Turizm İşletmeciliği	-	-	5	5
Toplam	100	Toplam	5	36	59	100

Araştırmada incelenen tezlerin konularına göre dağılımı Tablo 5'te görüldüğü gibidir. Araştırma kapsamındaki tezler konularına göre çıktı, ilişki, tür, diğer temel kategorileri altında incelendiğinde; 2000-2005 döneminde yenilikçiliğin sadece çıktı ve ilişki boyutunda araştırmalar yapıldığı, diğer dönemlerde tüm kategorilerde araştırmalar yapıldığı görülmüştür.

Tablo 5: Konulara Göre Dağılım

Konu	Dönemler			
	2000-2005	2006-2010	2011-2015	Toplam
Yenilikçiliğin bölgesel rekabet gücüne etkisi	1	3	-	4
Çıktı Yenilikçiliğin işletme performansına etkisi	1	6	2	9
Yenilikçiliğin ülke ekonomisine etkisi	-	1	1	2
Yenilikçilik ve AR-GE ilişkisi	-	1	2	3
Yenilikçilik ve bilgi yönetimi ilişkisi	-	-	2	2
Yenilikçilik ve bilişim teknolojileri ilişkisi	1	-	1	2
Yenilikçilik ve iç girişimcilik ilişkisi	-	2	1	3
Yenilikçilik ve insan kaynakları yönetimi ilişkisi	-	2	1	3
Yenilikçilik ve kalite uygulamaları ilişkisi	-	-	1	1
Yenilikçilik ve kurumsal itibar ilişkisi	-	1	1	2
İlişki Yenilikçilik ve liderlik ilişkisi	1	-	1	2
Yenilikçilik ve marka değer algısı ilişkisi	-	-	1	1
Yenilikçilik ve örgüt iklimi ilişkisi	-	-	2	2
Yenilikçilik ve örgüt kültürü ilişkisi	-	2	4	6
Yenilikçilik ve örgütler arası ağlar ilişkisi	-	2	-	2
Yenilikçilik ve örgütsel öğrenme ilişkisi	-	1	4	5
Yenilikçilik ve örgütsel yapı ilişkisi	1	-	-	1
Yenilikçilik ve örgütsel zekâ ilişkisi	-	1	-	1
Yenilikçilik ve stratejik düşünce ilişkisi	-	1	-	1
Yenilikçilik ve yetenek yönetimi ilişkisi	-	-	1	1
Açık yenilikçilik	-	-	1	1
Bireysel yenilikçilik	-	1	2	3
Edebi yenilik	-	1	-	1
Hukuki yenilik	-	-	2	2
Teknolojik yenilik	-	5	-	5
Tüketici yenilikçiliği	-	-	4	4
Yenilikçi kontrol	-	-	1	1
Yenilikçilik maliyetleri	-	-	1	1
Yenilikçilik performansı	-	2	8	10
Diğer Yenilikçilik sistemi	-	2	5	7
Yenilikçilik stratejileri	-	-	5	5
Yenilikçi tasarım	-	1	5	6
Yenilikçi üretim	-	1	-	1
Toplam	5	36	59	100

Ayrıca, ilişki kategorisinde yapılan tez sayısının dönemler itibarıyla arttığı (2000-2005 (3), 2006-2011 (13), 2011-2015 (22)), dağılımların toplamına bakıldığında en çok bu kategoride çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durum yenilikçilik konusunun önemi ve getirilerinin farkına varılıp, yenilikçiliğin hangi unsurlarla ilişkili olabileceğine dair düşüncelerin araştırma boyutuna taşınmasının bir sonucu olarak yorumlanabilir. Bu noktadan hareketle araştırmacıların konu seçimi eğilimlerinin zaman içinde değiştiği söylenebilir. Tüm kategorilerdeki konular

arasında yenilikçilik performansı (10) en çok araştırılan konu olurken, bunu yenilikçiliğin işletme performansına etkisi (9), yenilikçilik sistemi (7), yenilikçilik ve örgüt kültürü ilişkisi (6) ve yenilikçi tasarım (6) konuları takip etmektedir.

Tablo 6: Uygulama Alanına Göre Dağılım

Uygulama Alanı		Dönemler			Toplam	
		2000-2005	2006-2010	2011-2015		
Ülke	Ülke örnekleri	-	4	4	8	
	Ayakkabıcılık	-	1	-	1	
	Bilişim	1	1	2	4	
	Eğitim	-	2	3	5	
	Elektrik/Elektronik	-	1	2	3	
	Enerji	-	-	1	1	
	Gıda	-	-	3	3	
	Hukuk	-	-	3	3	
	Kauçuk	-	-	1	1	
	Kimya	-	1	-	1	
	Lojistik	-	1	1	2	
	İşletme	Makine	-	-	2	2
		Otomotiv	-	4	-	4
		Sağlık	-	2	4	6
		Sanat	-	1	-	1
		Savunma sanayi	-	-	1	1
		Spor	-	-	2	2
		Tasarım	-	-	1	1
		Teknoloji	-	1	-	1
		Turizm	-	2	7	9
Yapı		-	1	1	2	
Diğer (çeşitli sektörler)		4	14	18	36	
Tüketici	Eğitim	-	-	1	1	
	İletişim	-	-	1	1	
	İletişim ve kozmetik	-	-	1	1	
Toplam		5	36	59	100	

Yenilikçilik konusunda yapılan tezlerin uygulama alanına göre dağılımı Tablo 6'da görüldüğü gibi ülke, işletme, tüketici olarak 3 temel kategoride ele alınabilir. Bu kategoriler sıklık açısından karşılaştırıldığında en çok işletme ölçeğinde araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Farklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler üzerinde yenilikçilik konusunda uygulamalar yapılmıştır. Bu sektörlerin önde gelenleri turizm (9), sağlık (6) ve eğitimidir (5). Tezlerin %36'sında tek bir sektöre odaklanılmayıp birden fazla sektörde uygulamalar yapılmıştır. Ülke ölçeğinde yapılan araştırmalarda ülkelerin yenilikçilik uygulamaları incelenmiştir. Yine yenilikçilik konusunda eğitim, iletişim, iletişim ve kozmetik sektörlerinde tüketici odaklı yapılan araştırmalara da rastlanmıştır. Uygulama alanlarının yıllara

göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında; 2000-2005 döneminde sadece işletme ölçeğinde araştırmalar yapılırken, 2006-2010 döneminde ülke ölçeğinde araştırmaların ve 2011-2015 döneminde tüketici ölçeğinde araştırmaların da başladığı görülmektedir. Ayrıca, birden fazla sektörde yapılan araştırma sayısında dönemler itibarıyla düzenli bir artış bulunmaktadır.

Tablo 7: Yönteme Göre Dağılım

Yöntem	Dönemler			Toplam
	2000-2005	2006-2010	2011-2015	
Ağ yapı analizi	-	1	2	3
Anket	5	25	38	68
Anket ve görüşme	-	2	2	4
Belgesel tarama	-	1	1	2
Deney	-	1	1	2
Görüşme	-	1	3	4
Tarama	-	2	2	4
Panel veri analizi	-	1	1	2
Diğer yöntemler	-	2	9	11
Toplam	5	36	59	100

Tezlerin yönteme göre dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur. Tezleri yönetsel açıdan incelediğimizde; araştırmalarda pek çok yöntemin kullanıldığı, en çok kullanılan yöntemin anket yöntemi (68) olduğu görülmektedir. Tabloda gösterilen diğer yöntemler başlığı altında sıklık derecesi en az olan (1) yöntemlere (bilgi haritası, drama ve mim, fonksiyonel yapısal analiz, IDEFO, odak grup görüşmesi, özgün yöntemler, regresyon ağacı ve sabit etki modeli, sistem teorisi, TRIZ ve QFD, veri zarflama analizi, yapısal eşitlik modeli) yer verilmiştir. Yöntem seçiminde dönemler arası bir farklılık bulunmamaktadır.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Türkiye’deki üniversitelerde 2000-2015 yılları arasında yenilikçilik konusunda yapılan doktora tezleri içerik analizi yöntemiyle incelenerek, tezlerin mevcut durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Türkiye’de yenilikçilik konusunda yapılan doktora tezlerinin çoğunlukla özgün dilinin Türkçe olduğu, en fazla tezin 2012 ve 2011 yıllarında yazıldığı, en fazla tez yapılan kurumun İstanbul Üniversitesi olduğu, tezlerin en çok Sosyal Bilimler Enstitüleri’nde ve İşletme Anabilim Dalları’nda çalışıldığı tespit edilmiştir. Araştırmaların en çok işletme ölçeğinde ve turizm, sağlık ve eğitim sektörlerinde yapıldığı, bu araştırmalarda genellikle anket yönteminin kullanıldığı görülmüştür. Tezlerde en sık araştırılan konu yenilikçilik performansı olurken, bunu sırasıyla yenilikçiliğin işletme performansına etkisi, yenilikçilik sistemi, yenilikçilik-örgüt kültürü ilişkisi ve yenilikçi tasarım konularının takip ettiği saptanmıştır.

Yenilikçilik konusunda yapılan araştırmalar henüz başlangıç seviyesinde olduğundan, yapılan tezlerde birçok konunun çok az çalışıldığı veya hiç çalışılmadığı görülmüştür. Yenilikçilik konusunda araştırma yapacak kişilere yenilikçilik kararı, yenilikçilik politikaları, yenilikçilik kültürü, yenilikçilik eğitimi, yenilikçiliğe direnç, kişilik-yenilikçilik ilişkisi, kurumsal iletişim-yenilikçilik ilişkisi, örgütsel değişim-yenilikçilik ilişkisi ve yenilikçiliğin önündeki engeller gibi konularda araştırma yapmaları önerilebilir. Ayrıca sosyal inovasyon, teknik inovasyon ve yeşil inovasyon gibi yenilikçilik türleri de yeni konu nerileri arasında yer alabilir. Konu farklı anabilim dallarında çalışıldığından, disiplinler arası yaklaşımlarla ele alınabilme özelliğine de sahiptir. Yenilikilikle ilgili yapılacak olan araştırmalar, alandaki araştırma boşluğunu doldurmasının yanı sıra, içerik itibariyle etki değeri yüksek çalışmaların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Elde edilen araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesi işletme, bölge ve ülke ölçeğinde gelişmeye ve kalkınmaya katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Yenilikçilik konusunda yapılan mevcut tezlere genel bir bakış sağlama niteliğinde olan bu araştırmanın, geçmiş araştırmaları toplu bir şekilde ortaya koymasının yanı sıra gelecek araştırmalara da ışık tutarak yenilikçilik yazınının geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Erişimine izin verilmeyen tezler erişime açık hale geldiğinde, bu tezlerde araştırma kapsamına alınarak çalışma tekrarlanabilir. Konuyla ilgili yüksek lisans tezleri incelenerek karşılaştırmalar yapılabilir. Konuyla ilgili makaleler farklı yöntemlerle değerlendirilerek, ayrıntılı analizler yapılabilir.

Kaynakça

Akyol, B. ve Akçay, R. C. (2015), “Analysis of Organizational Behavior Studies In Turkey”, *Journal of Theory and Practice in Education*, 11(1), 149-170.

Alkan, G. (2014), “Türkiye’de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez alışmaları zerine Bir Araştırma (1984-2012)”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61, 41-52.

Bakır, N. O. (2013), “Pazarlama Alanında Yapılan Doktora Tezlerinin Kategorik Olarak Değerlendirilmesi (1994 - 2012)”, *neri*, 10(40), 1-13.

Baş, M., Mısırdalı Yangil, F. ve Aygün, S. (2014), “Entelektüel Sermaye Alanında Yapılan Lisansüstü Tez alışmalarına Yönelik Bir İçerik Analizi: 2002-2012 Dönemi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 207-226.

Benligiray, S. (2009), “Türkiye’de İnsan Kaynakları Yönetimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezler ve Bu Tezlerde İncelenen Temaların Analizi: 1983-2008 Dönemi”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(1), 167-197.

Benligiray, S. (2012), "Araştırmacıların Bankacılık Alanına Bilimsel Katkıları: Bankacılık Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlere İlişkin Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(6), 26-46.

Damanpour, F. (1991), "Organizational Innovation: A Meta Analysis Of Effects Of Determinants And Moderators", *Academy of Management Journal*, 34(3), 555-590.

Erdoğan, F. U ve Çağiltay, K. (2009), "Türkiye'de Eğitim Teknolojileri Alanında Yapılan Master ve Doktora Tezlerinde Genel Eğilimler", *Akademik Bilişi'09 - XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 11-13 Şubat, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

İnceoğlu, Ç. (2014), "Türkiye'de Sinemayı Konu Alan Doktora Tezleri Üzerine Bibliyometrik Bir Çözümleme", *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 21, 31-50.

Karadağ, E. (2010), "Eğitim Bilimleri Doktora Tezlerinde Kullanılan Araştırma Modelleri: Nitelik Düzeyleri ve Analitik Hata Tipleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 49-71.

Karasar, N. (2003), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 12. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Küçüköğlü, A. ve Ozan, C. (2013), "Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi", *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47.

Okay, A ve Okay, A. (2008), "Türkiye'de Lisans ve Lisansüstü Halkla İlişkiler Eğitimi: Tezlerin Halkla İlişkiler Alanına Katkısının Kantitatif Bir Çalışması (1984-2007)", *Selçuk İletişim Dergisi*, 5(2), 5-14.

Oslo Manuel (2005), *Oslo Manual Guidelines For Collecting And Interpreting Innovation Data*, Third Edition, Paris: OECD Publishings.

Pahnke, E. C., Katila, R. ve Eisenhardt, K. M. (2015), "Who Takes You to the Dance? How Partners' Institutional Logics Influence Innovation in Young Firms", *Administrative Science Quarterly*, 60(4), 596-633.

Sevinç, L., Aydın, F. ve Yıldırım, O. (2003), "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Konularında Türkiye'de 1985-2001 Yılları Arasında Yapılmış Lisansüstü Tezlerine Yönelik İçerik Analizi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 87-97.

Şimşek, A., Becit, G., Kılıçer, K., Özdamar, N., Akbulut, Y. ve Yıldırım, Y. (2008), "Türkiye'deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Güncel Eğilimler", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 439-458.

Utterback, J. M. (1971), "The Process of Technological Innovation Within the Firm", *Academy of Management Journal*, 14(1), 75-88.

Yalçın, M. N. (2011), “İstanbul Üniversitesi’nde Jeoloji Konusunda Tamamlanmış Doktora Tezleri ve Yer Bilimlerine Katkıları”, *İstanbul Yerbilimleri Dergisi*, 24(1), 1-18.

Yarlıkaş, S. (2015), “Yönetim Bilişim Sistemleri Disiplininin Türkiye’deki Mevcut Durumu Üzerine Bir İnceleme”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(2), 136-147.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 8. Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, A. (2004), “Türkiye’deki Yetişkin Eğitimi Araştırmalarına Toplu Bakış”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 78-97.

YÖK Ulusal Tez Merkezi (2016), <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Erişim: 15.02.2016).